ΜΟΝΤΕΛΟ ΚΙΝΗΤΗΡΑ ΣΥΝΕΧΟΥΣ ΡΕΥΜΑΤΟΣ

1. ΙΣΟΔΥΝΑΜΟ ΚΥΚΛΩΜΑ ΚΙΝΗΤΗΡΑ

Στο Σχήμα 1 φαίνεται το ισοδύναμο κύκλωμα του κινητήρα συνεχούς ρεύματος ανεξάρτητης (ξένης) διέγερσης. Στα αριστερά φαίνεται το κύκλωμα του δρομέα (όπου αναπτύσσεται η ροπή του κινητήρα) και στα δεξιά το κύκλωμα του στάτη (υπεύθυνο για τη δημιουργία του μαγνητικού πεδίου). Η σύζευξη των δύο κυκλωμάτων επιτυγχάνεται μέσω της μαγνητικής ροής φ.

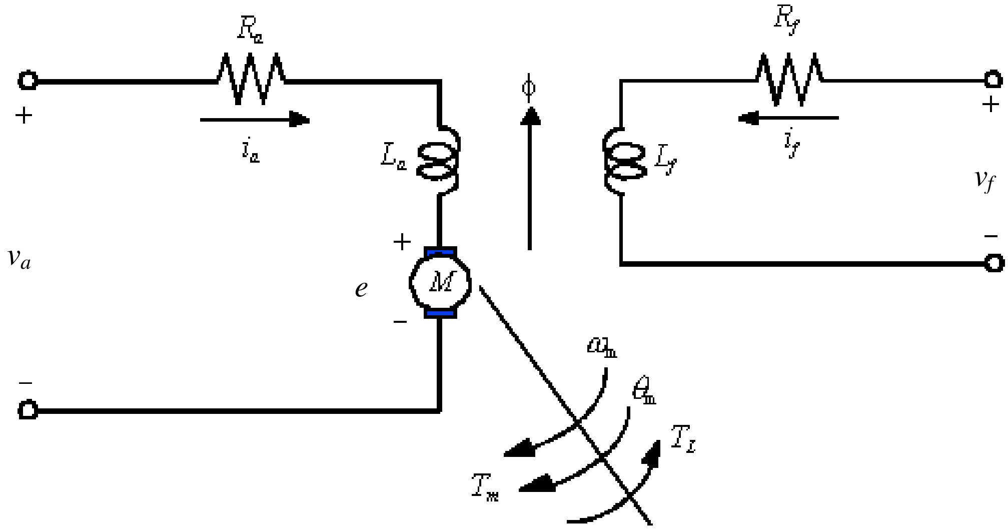

Σχ.1 Το ισοδύναμο κύκλωμα του ηλεκτρικού κινητήρα συνεχούς ρεύματος ανεξάρτητης (ξένης) διέγερσης.

Μεγέθη που εμφανίζονται στο ισοδύναμο κύκλωμα και στο μοντέλο του κινητήρα συνεχούς ρεύματος, ανεξάρτητης διέγερσης.

R_a: ωμική αντίσταση δρομέα
L_a: αυτεπαγωγή δρομέα
i_a: ρεύμα δρομέα
i_f: ρεύμα στάτη
v_a: τάση δρομέα
v_f: τάση στάτη
e: αντιηλεκτρεγερτική δύναμη
θ: γωνία στροφής του άξονα
ω: ταχύτητα περιστροφής του άξονα
T_M: ροπή παραγόμενη (προσφερόμενη) από τον κινητήρα
J: ισοδύναμη ροπή αδράνειας του φορτίου και του κινητήρα αναφερόμενη στον άξονα
T_M: ροπή φορτίου
R_f: ωμική αντίσταση στάτη
L_f: αυτεπαγωγή στάτη
B: ισοδύναμος συντελεστής τριβής του κινητήρα και του φορτίου αναφερόμενος στον άξονα

Θεωρώντας ότι ο κινητήρας λειτουργεί στη γραμμική περιοχή της καμπύλης μαγνήτισης (και για σταθερό ρεύμα στάτη επομένως σταθερό μαγνητικό πεδίο), η ροπή που παρέχει είναι ανάλογη του ρεύματος δρομέα

$$T_M = K_M i_a \quad ; \quad K_M = const \tag{1}$$

και η αντιηλεκτρεγερτική δύναμη είναι ανάλογη της ταχύτητας περιστροφής

$$e = K\omega = K\frac{d\theta}{dt} \quad ; \quad K = const \tag{2}$$

2. ΜΟΝΤΕΛΟ Α (Έξοδος η γωνία θ)

2.1. Περιγραφή μέσω διαφορικών εξισώσεων

Οι διαφορικές εξισώσεις που περιγράφουν τη λειτουργία του κινητήρα είναι οι εξής:
Για το ηλεκτρικό τμήμα, από το 2ο νόμο του Kirchhoff στον κυκλωματικό βρόχο του δρομέα παίρνουμε τη διαφορική εξίσωση:

$$L_a\frac{di_a}{dt} + R_a i_a + e = v_a \tag{3}$$

Για το μηχανικό τμήμα από την εξίσωση της ροπής που παράγεται με τις ροπές που "καταναλώνονται" παίρνουμε τη διαφορική εξίσωση

$$J\frac{d^2\theta}{dt^2} + B\frac{d\theta}{dt} + T_L = T_M \tag{4}$$

Οι δύο αυτές διαφορικές εξισώσεις συνδέονται μέσω των (1) και (2). Αν κάνουμε τις αντικαταστάσεις προκύπτει ένα νέο ζεύγος διαφορικών εξισώσεων που περιγράφει συνολικά τη λειτουργία του κινητήρα:

$$L_a\frac{di_a}{dt} + R_a i_a + K\frac{d\theta}{dt} = v_a \tag{5}$$

$$J\frac{d^2\theta}{dt^2} + B\frac{d\theta}{dt} + T_L = K_M i_a \tag{6}$$

2.2. Περιγραφή μέσω συνάρτησης/πίνακα μεταφοράς

Θεωρούμε ως εισόδους του μοντέλου την τάση v_a και τη ροπή φορτίου T_L και έξοδο τη γωνία περιστροφής. Το σύστημα είναι τρίτης τάξεως. Εάν πάρουμε τους Μ/Σ Laplace των (5) και (6) προκύπτει

$$L_a\left[sI_a(s)\right] + R_a I_a(s) + K\left[s\Theta(s)\right] = V_a(s) \tag{7}$$

$$J\left[s^2\Theta(s) - s\Theta(s)\right] + B\left[s\Theta(s)\right] + T_L(s) = K_M I_a(s) \tag{8}$$

Εάν θεωρήσουμε τη δεύτερη είσοδο μηδέν και απαλείψουμε το $I_a(s)$ προκύπτει

$$\frac{\Theta(s)}{V_a(s)} = \frac{K_M}{s\left[JL_a s^2 + \left(JR_a + BL_a\right)s + BR_a + KK_M\right]} \tag{9}$$

Εάν θεωρήσουμε την πρώτη είσοδο μηδέν και ξανά απαλείψουμε το $I_a(s)$ προκύπτει

$$\frac{\Theta(s)}{T_L(s)} = \frac{-\left(L_a s + R_a\right)}{s\left[JL_a s^2 + \left(JR_a + BL_a\right)s + BR_a + KK_M\right]} \tag{10}$$

που σημαίνει ότι ο πίνακας μεταφοράς είναι

$$\begin{bmatrix} \dfrac{K_M}{s\left[JL_a s^2 + \left(JR_a + BL_a\right)s + BR_a + KK_M\right]} \\ \dfrac{-\left(L_a s + R_a\right)}{s\left[JL_a s^2 + \left(JR_a + BL_a\right)s + BR_a + KK_M\right]} \end{bmatrix} = \frac{1}{s\left[JL_a s^2 + \left(JR_a + BL_a\right)s + BR_a + KK_M\right]}\begin{bmatrix} K_M \\ -\left(L_a s + R_a\right) \end{bmatrix} \tag{11}$$

2.3. Περιγραφή μέσω εξισώσεων κατάστασης

Το μοντέλο του συστήματος είναι 3ης τάξης, επομένως οι μεταβλητές κατάστασης είναι και αυτές 3. Επιλέγουμε τις θ, $d\theta/dt$ και i_a οι οποίες είναι φυσικές μεταβλητές. Το αντίστοιχο διάνυσμα είναι:

$$\mathbf{X} = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \theta \\ \dot{\theta} \\ i_a \end{bmatrix} \tag{12}$$

Από το ότι η 2η μεταβλητή κατάστασης είναι η παράγωγος της 1ης και από τις (5) και (6) βρίσκουμε για τις εξισώσεις κατάστασης

$$\begin{aligned} \dot{x}_1 &= x_2 \\ \dot{x}_2 &= -\frac{B}{J}x_2 + \frac{K_M}{J}x_3 - \frac{1}{J}u_2 \\ \dot{x}_3 &= -\frac{K}{L_a}x_2 - \frac{R_a}{L_a}x_3 + \frac{1}{L_a}u_1 \end{aligned} \tag{13}$$

Θεωρούμε και πάλι ως εισόδους του μοντέλου την τάση $u_1 = v_a$ και τη ροπή φορτίου $u_2 = T_L$ και έξοδο τη γωνία περιστροφής $y = \theta$. Σε μορφή πινάκων έχουμε:

$$\begin{bmatrix} \dot{x}_1 \\ \dot{x}_2 \\ \dot{x}_3 \end{bmatrix} = \underbrace{\begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 \\ 0 & -\frac{B}{J} & \frac{K_M}{J} \\ 0 & -\frac{K}{L_a} & -\frac{R_a}{L_a} \end{bmatrix}}_{\mathbf{A}} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} + \underbrace{\begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & -\frac{1}{J} \\ \frac{1}{L_a} & 0 \end{bmatrix}}_{\mathbf{B}} \begin{bmatrix} u_1 \\ u_2 \end{bmatrix} \tag{14α}$$

$$y = \underbrace{\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \end{bmatrix}}_{\mathbf{C}} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} \tag{14β}$$

απ' όπου εύκολα συνάγονται οι πίνακες που απαιτούνται στην περιγραφή του συστήματος μέσω εξισώσεων κατάστασης.

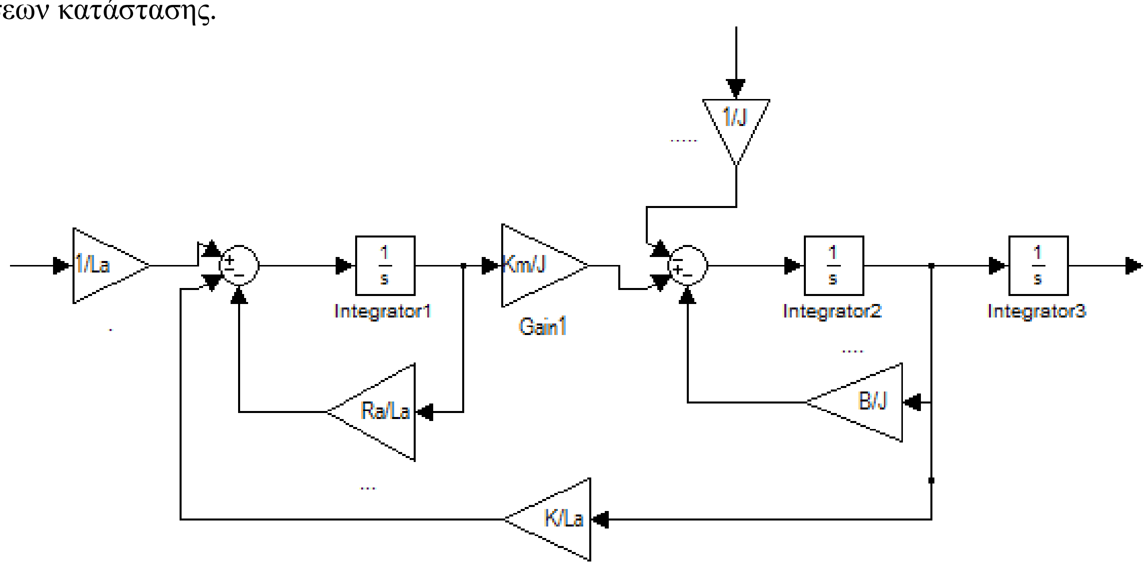

Σχ.2 Διάγραμμα βαθμίδων.

3. ΜΟΝΤΕΛΟ Β (Έξοδος η περιστροφική ταχύτητα ω)

3.1. Περιγραφή μέσω διαφορικών εξισώσεων

Οι διαφορικές εξισώσεις που περιγράφουν τη λειτουργία του κινητήρα είναι οι εξής:
Για το ηλεκτρικό τμήμα, από το 2ο νόμο του Kirchhoff στον κυκλωματικό βρόχο του δρομέα παίρνουμε τη διαφορική εξίσωση:

$$L_a \frac{di_a}{dt} + R_a i_a + e = v_a \tag{15}$$

Για το μηχανικό τμήμα από την εξίσωση της ροπής που παράγεται με τις ροπές που "καταναλώνονται" παίρνουμε τη διαφορική εξίσωση

$$J \frac{d\omega}{dt} + B\omega + T_L = T_M \tag{16}$$

Οι δύο αυτές διαφορικές εξισώσεις συνδέονται μέσω των (1) και (2). Αν κάνουμε τις αντικαταστάσεις προκύπτει ένα νέο ζεύγος διαφορικών εξισώσεων που περιγράφει συνολικά τη λειτουργία του κινητήρα:

$$L_a \frac{di_a}{dt} + R_a i_a + K\omega = v_a \tag{17}$$

$$J \frac{d\omega}{dt} + B\omega + T_L = K_M i_a \tag{18}$$

3.2 Περιγραφή μέσω συνάρτησης/πίνακα μεταφοράς

Θεωρούμε ως εισόδους του μοντέλου την τάση v_a και τη ροπή φορτίου T_L και έξοδο τη γωνία περιστροφής. Το σύστημα είναι τώρα δεύτερης τάξεως. Εάν πάρουμε τους Μ/Σ Laplace των (17) και (18) προκύπτει

$$L_a\left[sI_a(s)\right] + R_a I_a(s) + K\Omega(s) = V_a(s) \tag{19}$$

$$J\left[s\Omega(s)\right] + B\Omega(s) + T_L(s) = K_M I_a(s) \tag{20}$$

Εάν θεωρήσουμε τη δεύτερη είσοδο μηδέν και απαλείψουμε το $I_a(s)$ προκύπτει

$$\frac{\Omega(s)}{V_a(s)} = \frac{K_M}{\left(R_a + sL_a\right)\left(sJ + B\right) + KK_M} \tag{21}$$

Εάν θεωρήσουμε την πρώτη είσοδο μηδέν και ξανά απαλείψουμε το $I_a(s)$ προκύπτει

$$\frac{\Omega(s)}{T_L(s)} = \frac{-\left(R_a + sL_a\right)}{\left(R_a + sL_a\right)\left(sJ + B\right) + KK_M} \tag{22}$$

που σημαίνει ότι ο πίνακας μεταφοράς είναι

$$\begin{bmatrix} \dfrac{K_M}{\left(R_a + sL_a\right)\left(sJ + B\right) + KK_M} \\ \dfrac{-\left(R_a + sL_a\right)}{\left(R_a + sL_a\right)\left(sJ + B\right) + KK_M} \end{bmatrix} = \frac{1}{\left(R_a + sL_a\right)\left(sJ + B\right) + KK_M} \begin{bmatrix} K_M \\ -\left(L_a s + R_a\right) \end{bmatrix} \tag{23}$$

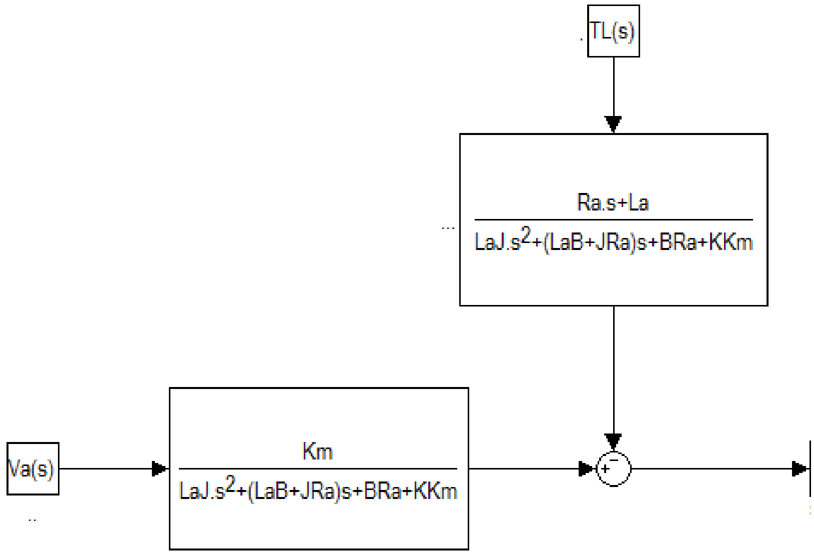

Σχ.3 Διάγραμμα βαθμίδων με συναρτήσεις μεταφοράς.

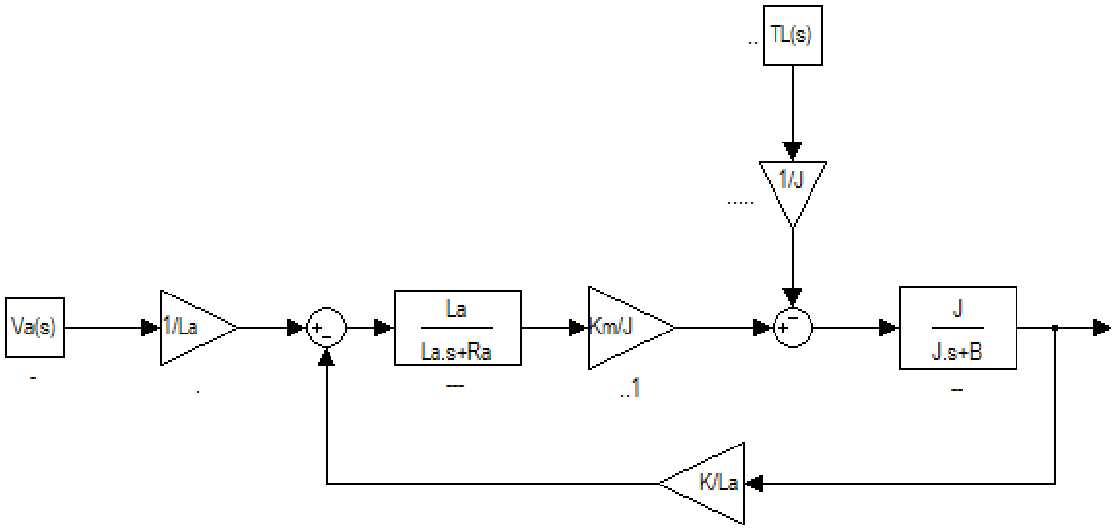

Σχ.4 Διάγραμμα βαθμίδων με επιμέρους συναρτήσεις μεταφοράς.

3.3 Περιγραφή μέσω εξισώσεων κατάστασης

Το μοντέλο του συστήματος είναι τώρα 2ης τάξης, επομένως οι μεταβλητές κατάστασης είναι και αυτές 2. Επιλέγουμε τις ω και i_a οι οποίες είναι επίσης φυσικές μεταβλητές. Το αντίστοιχο διάνυσμα είναι:

$$\mathbf{X} = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \omega \\ i_a \end{bmatrix} \tag{24}$$

Από τις (17) και (18) βρίσκουμε για τις εξισώσεις κατάστασης

$$\begin{aligned} \dot{x}_1 &= -\frac{B}{J}x_1 + \frac{K_M}{J}x_2 - \frac{1}{J}u_2 \\ \dot{x}_2 &= -\frac{K}{L_a}x_1 - \frac{R_a}{L_a}x_2 + \frac{1}{L_a}u_1 \end{aligned} \tag{25}$$

Θεωρούμε και πάλι ως εισόδους του μοντέλου την τάση $u_1 = v_a$ και τη ροπή φορτίου $u_2 = T_L$ και έξοδο την ταχύτητα περιστροφής $y = \theta$. Σε μορφή πινάκων έχουμε:

$$\begin{bmatrix}\dot{x}_1\\ \dot{x}_2\end{bmatrix} = \underbrace{\begin{bmatrix}-\frac{B}{J} & \frac{K_M}{J}\\ -\frac{K}{L_a} & -\frac{R_a}{L_a}\end{bmatrix}}_{\mathbf{A}}\begin{bmatrix}x_1\\ x_2\end{bmatrix} + \underbrace{\begin{bmatrix}0 & -\frac{1}{J}\\ \frac{1}{L_a} & 0\end{bmatrix}}_{\mathbf{B}}\begin{bmatrix}u_1\\ u_2\end{bmatrix} \qquad (26\alpha)$$

$$y = \underbrace{\begin{bmatrix}1 & 0\end{bmatrix}}_{\mathbf{C}}\begin{bmatrix}x_1\\ x_2\end{bmatrix} \qquad (26\beta)$$

απ' όπου εύκολα συνάγονται οι πίνακες που απαιτούνται στην περιγραφή του συστήματος μέσω εξισώσεων κατάστασης.

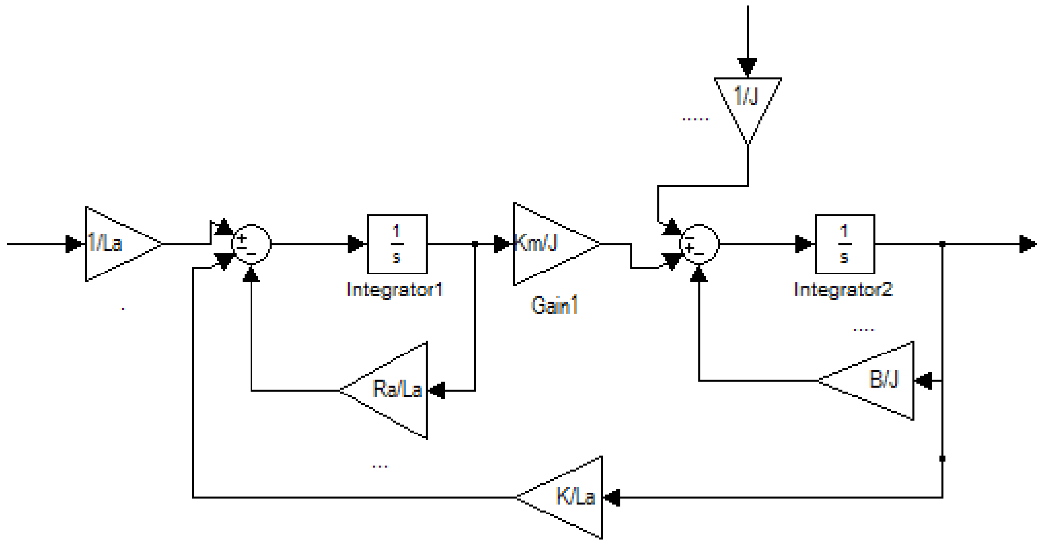

Σχ.5 Διάγραμμα βαθμίδων.